

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN (print) 2708-7530
DOI: 10.52058/2708-7530-2023-8(38)

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО",
СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА",
СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Миру нашої *Україні*

Випуск 8(38)
2023

*Громадська наукова організація «Всеукраїнська
Асамблея докторів наук з державного управління»*

Громадська організація «Асоціація науковців України»

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

Наукові перспективи

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)*

Випуск № 8(38) 2023

Київ – 2023

*Public Scientific Organization "Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration"*

Public Organization "Association of Scientists of Ukraine"

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

Scientific Perspectives

*(Series "Public Administration", Series "Law", Series "Economics", Series
"Medicine", Series "Pedagogy", Series "Psychology")*

Issue № 8(38) 2023

Kiev – 2023

ISSN (print) 2708-7530

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8\(38\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8(38))

Наукові перспективи: журнал. 2023. № 8(38) 2023. С.810

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р.
№ 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки:
державне управління, право та економіка*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології*

*Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська
Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 28.08.2023, № 10/8-23)*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 24436-14376Р від 09.06.2020 р.

Журнал видається за підтримки Міжнародного економічного інституту (Есеніце, Чехія) та КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, Лауреат премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, Лауреат Всеукраїнської премії «Інновація в освіті — 2018», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Янчук Артем Олександрович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Заступник керівника Апарата Верховної Ради України (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор, Дійсний член Академії будівництва України, професор кафедри архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету (Київ, Україна). Заслужений будівельник України, Почесний працівник будівництва та архітектури, державний службовець 3 рангу (Київ, Україна);

Даций Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Київ, Україна);

Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна).

Редакційна колегія:

Романенко Євген Олександрович — доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних сил України, президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна);

Арошидзе Паата — доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Державного університету імені Шота Руставелі (Грузія);

Ахметова Лайла Сейсембековна — доктор історичних наук, професор політології, професор кафедри ЮНЕСКО, міжнародної журналістики і медіа в суспільстві факультету журналістики Казахського Національного університету (КазНУ) ім. аль-Фарабі (Казахстан);

Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Балахтар Катерина Сергіївна — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна);

Бурик Зорiana Михайлівна — доктор наук з державного управління, старший викладач кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна);

Вашека Тетяна Володимирівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташці в Пілі (м. Піла, Польща);

Вдовіна Олена Олександрівна — кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна);

Гбур Зоряна Володимирівна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна);

Долгова Олена Миколаївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Гвожджевiч Сильвія — кандидат наук, кафедра адміністрації та національної безпеки Державної професійної вищої школи ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща);

Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Гудзенко Ганна Володимирівна — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна);

Гуменникова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Гечбаїя Бадрі Нодаровiч — доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія);

Дегтяр Андрій Олегович — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та підприємництва Національного аерокосмічного університету імені М.С. Жуковського, Заслужений діяч науки і техніки України (Харків, Україна);

Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна);

Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна);

Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна);

Коляденко Ніна Володимирівна — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Кожова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна);

Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна);

Лич (Назарук) Оксана Миколаївна — доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Мальцев Дмитро Валерійович — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна);

Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна);

Мідельський Сергій Людвігович — професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан);

Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща);

Мовмига Наталія Євгенівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки праці та навколишнього середовища Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна);

Мотренко Тимофій Валентинович — доктор філософських наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом, Академік Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна);

Нікульчев Микола Олександрович — доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна);

Недбалек Карел — доктор філософії (PhD) в галузі права, доцент, професор Європейського професійного докторату, MBA, адвокат (Чехія);

Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна);

Носирєв Олександр Олександрович — кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна);

Орел Марія Григорівна — доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна);

Пархоменко-Кучевіл Оксана Ігорівна — доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Перестюк Інга Миколаївна — кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна);

Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна);

П'янківська Людмила Володимирівна – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення, Державний науково-дослідний інститут МВС України (Київ, Україна);

Радзіховська Наталія Станіславівна — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна);

Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна);

Ситник Григорій Петрович — доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна);

Стовба Тетяна Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та морського права Херсонської державної морської академії (Херсон, Україна);

Тимошенко Наталія Юріївна — кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (м. Київ, Україна);

Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна);

Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна);

Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Цимбалюк Руслан Степанович — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна);

Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна);

Шаповалова Алла Миколаївна - кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та історії Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (Київ, Україна);

Якимчук Аліна Юріївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна);

Яковичька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна).

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Державне управління»

Jinping Li, Melnychenko A.A. <i>INTERNATIONALIZATION OF EDUCATIONAL AND SCIENTIFIC ACTIVITIES OF UKRAINIAN UNIVERSITIES AMIDST MARTIAL LAW: PUBLIC MANAGEMENT ASPECT</i>	14
Kononenko V.V. <i>THE INFLUENCE OF STATE POLICY ON THE DEVELOPMENT OF SPORTS AND PHYSICAL CULTURE IN MODERN CONDITIONS</i>	27
Yaremenko O.I. <i>SYSTEM OF STATE MANAGEMENT OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN UKRAINE</i>	35
Баласинович Н.О. <i>ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ</i>	43
Білик О.О. <i>ЕЛЕКТРОННЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ: СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЇ</i>	57
Бражко О.В. <i>ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ГРОМАДИ ЯК ОБ'ЄКТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	68
Гасюк І.Л., Баюк М.І. <i>ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ СИСТЕМИ ТА ЕФЕКТИВНІ УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ</i>	82
Гошовська В.А., Даниленко Л.І. <i>ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА Й ПОЛІТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО: СТАН І ДИНАМІКА РОЗВИТКУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ</i>	97
Гурковський В.І., Козак І.П., Дмитрук С.Ф. <i>ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА КОМУНІКАЦІЙНІ ВИКЛИКИ ВЗАЄМОДІЇ СБУ ТА ЗСУ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ: ПОШУК ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ</i>	112

- Даниленко Л.І., Горулько О.Ю.** 122
ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУБ'ЄКТИ ТА ЇХ ПОВНОВАЖЕННЯ
- Смельянова О.М., Водяний О.М., Дзєга В.Д.** 135
ДІЯЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
- Крамаренко С.Б.** 146
ВПЛИВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ЕКОНОМІЧНІ СИСТЕМИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
- Кризина Н.П., Кризина О.В.** 157
ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ В УМОВАХ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ
- Лапичак Н.І.** 170
ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАНДАРТИЗАЦІЇ Й СЕРТИФІКАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ
- Лященко Н.Б., Лященко Ю.Є.** 178
ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР: СУТНІСТЬ І ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ
- Мищак І.М.** 190
ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК САМОВРЯДНА ФОРМА УЧАСТІ НАСЕЛЕННЯ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ
- Обушна Н.І.** 202
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ КОМУНАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ
- Обушна Н.І., Петринський Д.В.** 216
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ: ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКА ЗДІЙСНЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

- Подолян М.І.** 229
РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СИСТЕМІ ПІДТРИМКИ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ
- Решетова Г.І.** 238
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ
- Сергов С.О., Пухкал О.Г.** 251
ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ПЕРЕДУМОВИ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕФЕКТА В СИСТЕМІ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ
- Скорик Г.І., Боднарюк В.О.** 263
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ
- Угоднікова О.І.** 279
ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЦІЛЬОВА СТРУКТУРА ВПРОВАДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО МАРКЕТИНГУ У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ
- Цимбал Б.М., Дакал А.В., Радченко О.О.** 287
КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ: ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

СЕРІЯ «Економіка»

- Буртняк І.В., Ходан М.А.** 301
ВИКЛИКИ ПАРТИСИПАТИВНОГО БЮДЖЕТУВАННЯ: КОМПЛЕКСНИЙ ОГЛЯД
- Загородній А.Г., Паргин Г.О.** 309
ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКА АСИМЕТРІЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
- Коркуна І.І., Маркевич Ю.О.** 322
ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

- Корчинська Ж.М.** 333
ПРИРОДНИЙ ТА МЕХАНІЧНИЙ РУХ НАСЕЛЕННЯ ТЯЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА РОКИ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1991 - 2021 РР.)
- Корчинська Ж.М.** 348
ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ ТА СТАТЕВО-ВІКОВИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ ТЯЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА 1991 - 2021 РОКИ
- Лещук Г.В.** 365
ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ
- Назарова Г.Б., Кононенко Л.В.** 378
ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗИДЕНТІВ ДІЯ СІТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД
- Сидорук А.В., Бортников Є.Г., Бадло Н.В.** 396
ДОСЛІДЖЕННЯ РЕСТОРАННИХ БРЕНДІВ У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ
- Станіславик О.В., Коваленко О.М.** 406
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ
- Тендюк А.О.** 418
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ
- Терлич А.В., Крушинська А.В.** 429
УПРАВЛІННЯ МОРАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ НА РИНКУ АВТОСТРАХУВАННЯ
- Хотєєва Н.В., Чиж Л.П., Корецька О.В., Воркунова О.В.** 442
РАЦІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ І ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПОРТОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ – ОСНОВА ЗМЕНШЕННЯ ВИРОГІДНОСТІ ВИНЕКНЕННЯ РИЗИКІВ

УДК 336.22:004

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8\(38\)-378-395](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-8(38)-378-395)

Назарова Галина Борисівна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту, обліку і оподаткування, Центральноукраїнський національний технічний університет, просп. Університетський, 5/2, м. Кропивницький, 25031, тел.: (050) 564-73-08, <https://orcid.org/0000-0001-7401-0402>

Кононенко Леся Віталіївна кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки і фінансів, Херсонський державний аграрно-економічний університет, просп. Університетський, 5/2, м. Кропивницький, 25031, тел.: (050) 282-82-88, <https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>

ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗИДЕНТІВ ДІЯ СІТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Анотація. У статті проаналізовано вітчизняне законодавство стосовно особливостей оподаткування резидентів Дія Сіті, які надають цифрові послуги. Зазначено, що оподаткування компаній у сфері інформаційних технологій (ІТ), які відповідно до вітчизняного законодавства мають можливість бути резидентами Дія Сіті, є складним і важливим питанням у сучасній глобальній економіці. Це обумовлено тим, що ці компанії працюють через кордони, використовуючи цифрові платформи та нематеріальні активи, традиційні системи оподаткування часто не можуть адекватно охопити їхню економічну діяльність.

Встановлено, що міжнародний характер діяльності ІТ-компаній більше ускладнює ситуацію, оскільки прибуток можна легко перемістити в низькоподаткові юрисдикції, розмиваючи податкову базу країн, де відбувається більш значуща економічна діяльність. У статті розглянуто міжнародні правила оподаткування, зокрема результати зусиль таких організацій, як ОЕСР, що спрямовані на боротьбу з розмиванням бази оподаткування та виведенням прибутку з-під оподаткування (BEPS) за допомогою таких ініціатив, як цифрові податкові рамки. Розглянуто односторонні дії окремих країн за відсутності глобального консенсусу щодо оподаткування ІТ-компаній. Встановлено, що деякі країни запровадили податки на цифрові послуги, щоб забезпечити мінімальний рівень оподаткування ІТ-компаній. Такий підхід викликав занепокоєння щодо подвійного оподаткування та торговельних суперечок.

Зазначено, що оподаткування ІТ-компаній знаходиться на перехресті традиційних податкових норм та вимог цифрової економіки, що стрімко

розвивається. Вирішення проблем, з якими стикаються ці компанії, вимагає міжнародної співпраці, збалансованого підходу до формування політики та визнання того, що чинна податкова система може потребувати фундаментальних змін для забезпечення справедливого та ефективного оподаткування цифрових продуктів та цифрових послуг.

Ключові слова: ІТ-компанії, резиденти Дія Сіті, податок на прибуток, податок на цифрові послуги, цифрові продукти, цифрові послуги.

Nazarova Halyna Borusivna PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Audit, Account And Taxation, Central Ukrainian National Technical University, University Ave., 8, Kropyvnytskyi, 25031, tel.: (050) 564-73-08, <https://orcid.org/0000-0001-7401-0402>

Kononenko Lesia Vitaliivna PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic and Finance, Kherson State Agrarian and Economic University, University Ave., 5/2 Kropyvnytskyi, 25031, tel. (050) 282-82-88, <https://orcid.org/0000-0001-5698-5003>

TAXATION OF CITY RESIDENTS: DOMESTIC AND INTERNATIONAL EXPERIENCE

Abstract. The article analyzes the national legislation regarding the peculiarities of taxation of Diia City residents providing digital services. It is noted that taxation of information technology (IT) companies which, according to national legislation, have the opportunity to be residents of the Diia City is a complex and important issue in today's global economy. This is due to the fact that these companies operate across borders, using digital platforms and intangible assets, and traditional taxation systems often cannot adequately cover their economic activities.

It is established that the international nature of IT companies' activities further complicates the situation, as profits can be easily shifted to low-tax jurisdictions, eroding the tax base of countries where more significant economic activities take place. The article examines international tax rules, including the results of efforts by organizations such as the OECD to combat base erosion and profit shifting (BEPS) through initiatives such as the Digital Tax Framework. The author considers unilateral actions of individual countries in the absence of a global consensus on the taxation of IT companies. It is established that some countries have introduced taxes on digital services to ensure a minimum level of taxation of IT companies. This approach has raised concerns about double taxation and trade disputes.

It is noted that the taxation of IT companies is at the crossroads of traditional tax rules and the requirements of the rapidly developing digital economy.

Addressing the challenges faced by these companies requires international cooperation, a balanced approach to policymaking, and the recognition that the current tax system may require fundamental changes to ensure fair and effective taxation of digital products and digital services.

Keywords: IT companies, Diia City residents, income tax, digital services tax, digital products, digital services.

Постановка проблеми. Оподаткування ІТ-компаній, що відповідно до вітчизняного законодавства можуть на добровільній основі включитися до реєстру резидентів Дія Сіті, вже багато років є предметом дискусій та занепокоєння через унікальну природу цифрової економіки та виклики, які вона ставить перед традиційними податковими системами. Традиційні податкові системи побудовані на концепції фізичної присутності або «зв'язку». Однак цифрові компанії можуть працювати і генерувати значні доходи, не маючи фізичної присутності в певній країні. Це ускладнює визначення того, де вони повинні оподатковуватися і скільки податків вони повинні сплачувати.

Деякі ІТ-компанії використовують складні фінансові структури для переміщення прибутку в юрисдикції з низьким рівнем оподаткування, що призводить до зменшення податкової бази в країнах з високим рівнем оподаткування. Це явище відоме як «розмивання бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування» (BEPS) і призводить до значних втрат доходів урядів країн.

Цифрові послуги, такі як програмне забезпечення, онлайн-контент та цифрова реклама, є нематеріальними і можуть легко переміщуватися через кордони. Це ускладнює оцінку їхньої вартості та визначення відповідного податкового режиму. Цінність багатьох цифрових послуг часто визначається на основі даних користувачів та їхньої активності, які складно точно оцінити з метою оподаткування. Це ускладнює оцінку того, скільки ІТ-компанія повинна сплачувати податків від своєї цифрової діяльності.

Сьогодні спостерігається перетворення світового господарства у цілісну глобальну систему [1]. Відповідно, ІТ-компанії працюють у цій системі, яка складається з різних країн в яких діють різні правила оподаткування. Така неузгодженість призводить до подвійного оподаткування або податкових прогалин, коли ІТ-компанії або переоподатковуються, або, навпаки, недооподатковуються.

Податкові органи часто намагаються забезпечити дотримання податкового законодавства ІТ-компаніями, які не мають фізичної присутності в їхній юрисдикції. Це може призводити до труднощів зі стягненням податків.

Вирішення проблем оподаткування ІТ-компаній на вітчизняному та міжнародному рівнях під керівництвом таких організацій, як Організація

економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), призвело до розробки нових податкових правил, які спрямовані на цифрову економіку та допоможуть запобігти ухиленню від сплати податків. Однак пошук консенсусу та впровадження ефективних рішень залишається складним і тривалим процесом. Абсолютно новим підходом до оподаткування ІТ-компаній у вітчизняному законодавстві є порядок оподаткування податком на прибуток на особливих умовах резидентів Дія Сіті. Аналіз порядку оподаткування резидентів Дія Сіті допоможе визначити основні напрямки удосконалення систем оподаткування ІТ-компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз публікацій останніх років свідчить, що здебільшого у науковій літературі досліджувалися загальні проблеми оподаткування ІТ-компаній. Так, у своїх дослідженнях Хоменко І.О., Горобінська І.В. та Брага О.В. доходять висновків, що ІТ-індустрія в сучасних умовах займає дуже важливе місце і сприяє економічному розвитку країни, тому її стимулювання є важливим завданням для всіх країн світу. Ними підкреслено, що одним із головних інструментів для досягнення цієї цілі є особливі умови оподаткування і пільги для ІТ-компаній. Цими авторами запропоновано посилення стимулюючої функції податкової системи, спрощення адміністрування податків та застосування режимів пільгового оподаткування, що надасть можливості розширення ІТ-галузі на території України [2].

Тимошенко А.О. присвячує дослідження особливостям оподаткування ІТ-компаній в Україні, необхідності податкового регулювання системи оподаткування цих компаній в Україні та її уніфікації відповідно до міжнародних стандартів. Цим науковцем визначено пріоритетні напрями оптимізації галузі ІТ-технологій, розглянуто податкові пільги при оподаткуванні послуг ІТ-технологій України та в деяких зарубіжних країнах [3].

Дослідження Гетманцева Д.О., Ковалю Ю.А. присвячене преференціям оподаткування ІТ-індустрії, що підвищать привабливість України для ІТ-спеціалістів та ІТ-компаній. Ними розкрита невідповідність принципів рівності та нейтральності у оподаткуванні, які полягають у тому, що податкові преференції поширюються не на всі ІТ-компанії, а лише на ті з них, які набули статус резидентів Дія Сіті. При цьому будь-які інші умови щодо оподаткування резидентів Дія Сіті не сприяли б виникненню бажання повернутися до «надмірного» податкового навантаження порівняно з роботою через платників єдиного податку [4].

Пономарьова Т.В. та Мельникова О.П. відокремлюють два підходи до організації діяльності ІТ-компаній – ІТ-аутсорсинг та ІТ-продукт. Ними проведена порівняльна характеристика зазначених видів з урахуванням специфіки діяльності, що впливає на організацію обліку та оподаткування

підприємств [5].

Дослідження Шацкова Л.П. та Партаса Д.О. присвячене узагальненню основ оподаткування сфери інформаційних технологій. Ці науковці проаналізували системи оподаткування суб'єктів ІТ-сфери які вони можуть обрати для ведення господарської діяльності [6].

Незважаючи на значний доробок науковців, що досліджують дану проблематику, все ще є доцільним провести аналіз основних вимог діючого вітчизняного законодавства у системі оподаткування податками резидентів Дія Сіті та міжнародного законодавства у сфері оподаткування ІТ-компаній.

Мета статті. Метою статті є аналіз вітчизняного діючого законодавства стосовно оподаткування резидентів Дія Сіті та визначення напрямів його вдосконалення з урахуванням міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 1667-ІХ від 15 липня 2021 р. тільки юридичні особи резиденти України можуть набути статус резидента Дія Сіті добровільно [7]. Статус резидента Дія Сіті отримується шляхом подання заяви до включення до Реєстру Дія Сіті. Реєстр Дія Сіті ведеться тільки в електронній формі та містить інформацію про юридичних осіб, які перебувають або перебували у статусі резидента Дія Сіті. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Порядок подання та розгляду заяви про набуття статусу резидента Дія Сіті» № 1445 від 29 грудня 2021 р. технічним адміністратором реєстру Дія Сіті є державне підприємство «Дія» [8].

Юридична особа звертається до Мінцифри із заявою про набуття статусу резидента Дія Сіті та документами, що додаються до неї, в електронній формі в один із таких способів:

- 1) через державний веб-портал правового режиму Дія Сіті (city.diaa.gov.ua);
- 2) шляхом надсилання на адресу електронної пошти Мінцифри, що зазначена на його офіційному веб-сайті, для комунікації із заявниками та резидентами Дія Сіті.

Рішення про набуття заявником статусу резидента Дія Сіті приймається Мінцифрою протягом 10 робочих днів з дня надходження заяви про набуття статусу резидента Дія Сіті, якщо під час її розгляду не виявлено підстав для повернення заяви без розгляду та для відмови в набутті заявником статусу резидента Дія Сіті.

Статус резидента Дія Сіті, встановлюється на необмежений строк, але не менш як на 25 років з дня внесення до реєстру Дія Сіті запису про першого резидента Дія Сіті відповідно до вимог ст. 3 Закону України № 1667-ІХ [7].

Законом України № 1667-ІХ чітко визначено вимоги до отримання статусу резидента Дія Сіті для юридичних осіб, що схематично представлено на рис. 1.

ВИМОГИ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ДЛЯ ОТРИМАННЯ СТАТУСУ РЕЗИДЕНТА ДІЯ СІТІ

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ (один або кілька):

- 1) комп'ютерне програмування, консультування з питань інформатизації, діяльність із керування комп'ютерним устаткуванням;
- 2) видання комп'ютерних ігор, а також іншого програмного забезпечення;
- 3) надання програмних продуктів, у тому числі комп'ютерних ігор, у режимі «онлайн» та надання веб-послуг із доставки програмних додатків;
- 4) освітня діяльність у галузі інформаційних технологій;
- 5) оброблення даних і пов'язана із цим діяльність, крім надання інфраструктури для оброблення даних та розміщення (хостингу) та діяльність веб-порталів;
- 6) дослідження та експериментальні розробки у сфері природничих і технічних наук щодо інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- 7) проведення маркетингових кампаній та надання рекламних послуг з використанням програмного забезпечення, розробленого за участю резидента Дія Сіті;
- 8) діяльність організаторів кіберспортивних змагань, кіберспортивних команд, спеціалізованих комп'ютерних центрів та клубів, призначених для проведення змагань;
- 9) діяльність постачальника послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів;
- 10) забезпечення кібербезпеки інформаційно-комунікаційних систем, програмних продуктів та інформації;
- 11) діяльність з проектування (конструювання), дослідження, тестування (випробування) технологій, пристроїв і систем робототехніки з використанням комп'ютеризованих систем управління;
- 12) інші види діяльності

РОЗМІР СЕРЕДНЬОЇ МІСЯЧНОЇ ВИНАГОРОДИ ЗАЛУЧЕНИМ ПРАЦІВНИКАМ
не менше, ніж еквівалент **1200 євро** за офіційним курсом гривні щодо євро НБУ

СЕРЕДНЬООБЛІКОВА КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ не менше **дев'яти** осіб

СУМА КВАЛІФІКОВАНОГО ДОХОДУ (за видами діяльності та роялті) за перших три календарних місяці (за рік) становить не менш як **90 відсотків** суми її загального доходу за відповідний період

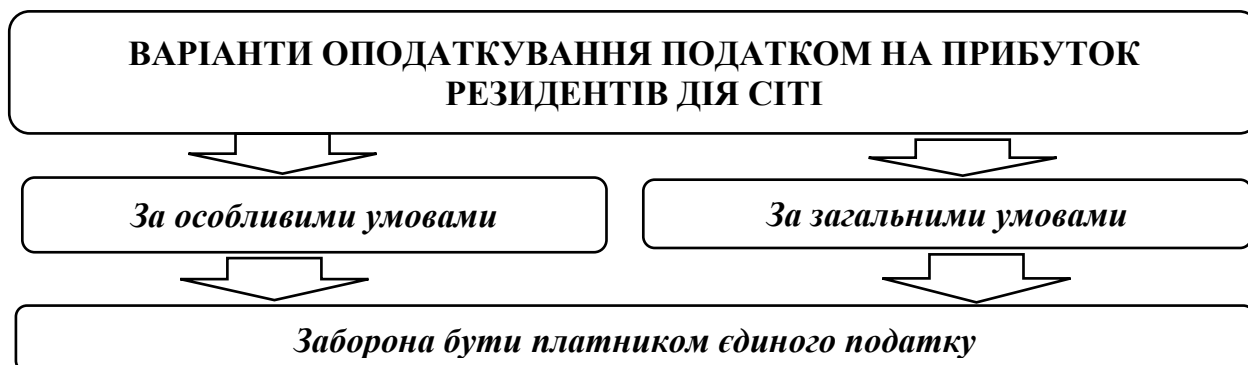
ВІДСУТНІ ОБСТАВИНИ:

- 1) зареєстрована на території іноземної держави;
- 2) у статутному капіталі якої 25 і більше відсотків прямо або опосередковано належать державі Україна або територіальній громаді;
- 3) має статус неприбуткового підприємства, установи, організації;
- 4) порушені вимоги законодавства щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників;
- 5) прямим або опосередкованим власником часток (акцій) у статутному (акціонерному) капіталі якої є держава-агресор (або юридична або фізична особа)

Рис. 1. Вимоги до отримання статусу резидента Дія Сіті для юридичних осіб

Джерело: побудовано авторами на основі [7]

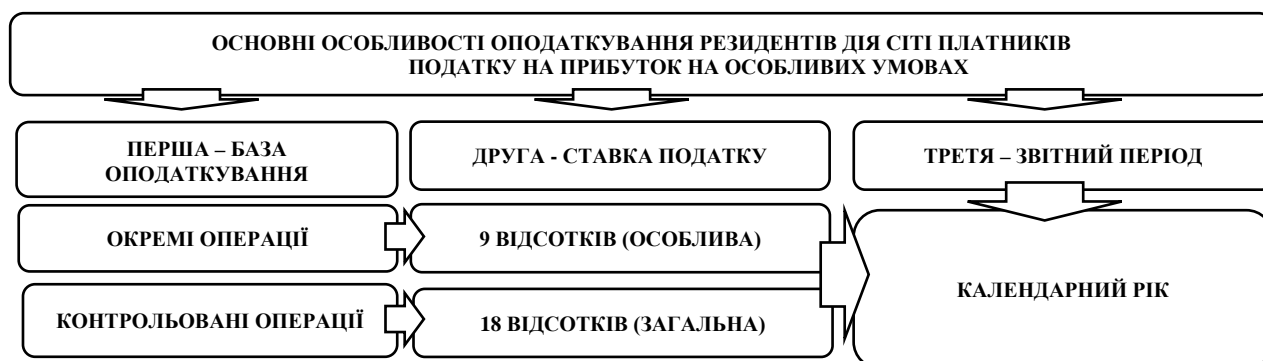
Юридичні особи, що мають статус резидента Дія Сіті відповідно до вимог Податкового кодексу України мають два варіанти оподаткування податком на прибуток, що схематично представлено на рис. 2 [9].

Рис. 2. Види оподаткування податком на прибуток резидентів Дія Сіті
Джерело: побудовано авторами на основі [9]

Відповідно до ст. 14.1.282-1 ПКУ резидент Дія Сіті може перейти на особливі умови оподаткування податком на прибуток, а може залишитися платником податку на прибуток на загальних засадах. Для того щоб застосовувати резиденту Дія Сіті особливий порядок оподаткування податком на прибуток, необхідно подати заяву про перехід юридичної особи на оподаткування як резидента Дія Сіті – платника податку на прибуток на особливих умовах. Заява подається відповідно до вимог Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Заяви про перехід юридичної особи на оподаткування як резидента Дія Сіті – платника податку на особливих умовах або відмову від такого оподаткування та Порядку подання та розгляду такої Заяви» № 99 від 17 березня 2020 р. [10]. Ця заява подається не пізніше ніж за 15 календарних днів до початку наступного календарного кварталу, розглядається контролюючим органом протягом 15 робочих днів та за результатами такого розгляду приймається рішення про погодження на перехід юридичної особи на оподаткування як резидента Дія Сіті - платника податку на особливих умовах або відмову від такого оподаткування.

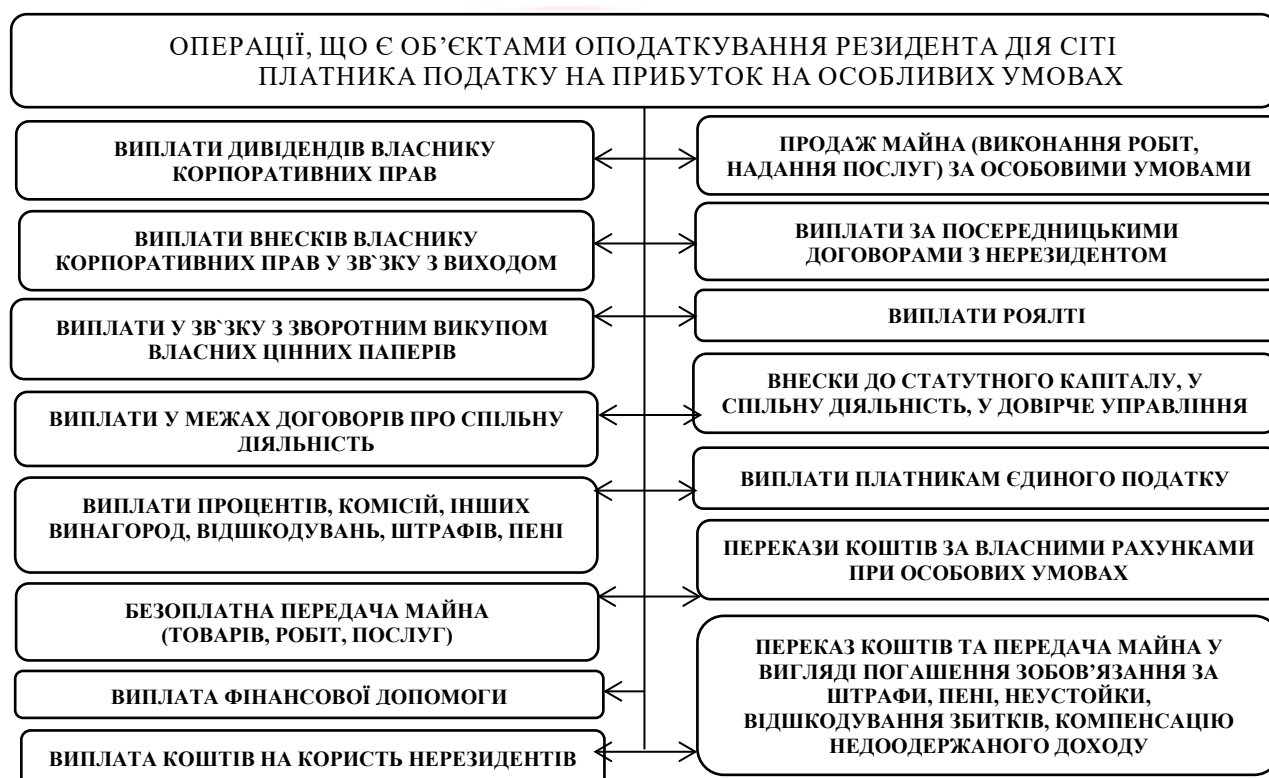
Основні особливості оподаткування резидентів Дія Сіті платників податку на прибуток на особливих умовах представлено схематично на рис. 3.

Рис. 3. Основні особливості оподаткування резидентів Дія Сіті платників податку на прибуток на особливих умовах
Джерело: побудовано авторами на основі [9]

Першою особливістю у системі оподаткування платників податку на прибуток на особливих умовах резидентів Сіті Дія є те, що об'єктом оподаткування є не фінансовий результат, а суми окремих господарських операцій. По-суті, даний порядок оподаткування дуже схожий на податок на виведений капітал, але у Податковому кодексі України зазначено, що це є податок на прибуток на особливих умовах. Перелік господарських операцій, що є об'єктами оподаткування податком на прибуток на особливих умовах резидентами Дія Сіті представлено схематично на рис. 4.

Рис. 4. Види операції, що є об'єктами оподаткування резидентів Дія Сіті - платників податку на особливих умовах
 Джерело: побудовано авторами на основі [9]

Першим видом операції, що оподатковується податком на прибуток на особових умовах резидентів Дія Сіті, є виплати дивідендів власнику корпоративних прав, крім власників корпоративних прав, які є резидентами Дія Сіті платниками податку на особових умовах, за умови, що такі виплати не збільшують статутний капітал емітента та не змінюють частки акціонерів у статутному капіталі емітента. Відповідно до ст. 57.1¹.8 ПКУ при виплаті таких дивідендів такі резиденти звільняються від обов'язку сплати авансових внесків з податку на прибуток.

Другий вид операції – це сума перевищення виплат при зворотному викупі внесків або вартості акцій (частки), крім власників корпоративних прав резидентів Дія Сіті платників податку на особливих умовах та фізичних осіб, якщо такі операції оподатковуються податком з доходів фізичних осіб.

Третім видом операції є сума перевищення виплати при зворотному викупі цінних паперів власної емісії.

Четвертим видом операції є сума перевищення виплат у вигляді коштів або вартості майна особі, крім резидентів Дія Сіті платників податку на особливих умовах, які були надані у межах договорів про спільну діяльність.

До п'ятого виду операцій належать виплати процентів (у тому числі включених до суми основного боргу (тіла кредиту)), комісій, інших винагород, відшкодувань, штрафів, пені, що пов'язані із залученням використання коштів на користь осіб, які не є резидентами Дія Сіті платниками податку на особливих умовах, пов'язаних осіб – нерезидентів, нерезиденту, якщо сукупна сума боргових зобов'язань перед всіма нерезидентами перевищує суму його власного капіталу більше як у 3,5 рази (під час такого розрахунку не враховується допомога від міжнародних фінансових організацій, сума кредитів, отриманих під державні гарантії, суми боргів за операціями з нерезидентами, які зареєстровані у державах до який приймаються критерії «втягнутої руки»), за виключенням банків – резидентів. До цих операцій не відносяться орендні (лізингові) платежі, погашення заборгованості за отримане майно (роботи, послуги), які формують фінансові витрати, повернення одержаних позик, кредиту або інших запозичень.

До шостого виду операцій з метою оподаткування податком на прибуток на особових умовах резидента Дія Сіті є безоплатне надання товарів, робіт, послуг, у тому числі нестача під час проведення інвентаризації, що перевищує 5 відсотків балансової вартості відповідної однорідної групи майна, та сума нестачі, яка не відшкодовується за рахунок винних осіб, страхових компаній, не проводиться звернення до відповідних органів про вчинення кримінального правопорушення, за виключенням, а саме: по-перше, передача їх неприбутковим організаціям, з метою проведення рекламних і маркетингових заходів при умові, що окрема одиниця не буде перевищувати двох прожиткових мінімумів для працездатної особи, що встановлено станом на 1 січня звітного року; по-друге, передача фізичним особам, вартість яких оподатковується податком з доходів фізичних осіб; по-третє, передача як додаткове благо на користь власним спеціалістам, що не оподатковується податком з доходів фізичних осіб.

Сьомий вид операцій включає в себе операції по виплаті або наданні фінансової допомоги у таких випадках, а саме: по-перше, якщо вона не підлягає поверненню; по-друге, наданої пов'язаної особі (фізичній або

юридичній), незалежно від наявності умов повернення; по-третє, наданої непов'язаній особі (фізичній або юридичній), якщо вона не буде повернута протягом 12 календарних місяців або якщо вона визнана протягом цього періоду або безнадійною або припинена внаслідок прощення боргу; по-четверте, надана фінансова допомога або вартість безоплатно наданого майна (робіт, послуг) неприбутковим організаціям протягом звітного року, що перевищує 0,5 відсотки суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за попередній звітний рік; по-п'яте, надана фінансова допомога або вартість безоплатно наданого майна (товарів, робіт, послуг) національним закладам вищої освіти, що перевищує 1 відсоток суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за попередній звітний рік. До цих операцій не включаються сума фінансової допомоги, а саме: яка надається неприбутковим організаціям; яка надається фізичній особі - спеціалісту резиденту Дія Сіті та нею повертається, за винятком припинення трудових відносин або розірвання GIG-контракту з фізичною особою коли отримана фінансова допомога залишається неповернутою; яка підлягає оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб; сума заборгованості за товари (роботи, послуги), що реалізовані фізичним особам, та оподатковуються податком з доходів фізичних осіб; безповоротна фінансова допомога; членські та цільові внески до іноземних (міжнародних) організацій у сумі, що не перевищує 300 розмірів прожиткового мінімуму працездатної особи станом на 1 січня звітного року.

Восьмий вид операцій – це операції, що пов'язані з виплатою коштів на користь нерезидентів, за виключенням виплат через постійні представництва в Україні нерезидентів, а саме: по-перше, погашення боргів за кредитами, що не зараховані на рахунки банків в Україні або не спрямовані на оплату майна в Україні або імпортовані на митну територію України; по-друге, погашення зобов'язань за визнаними штрафами, пенею, неустойкою, відшкодуванням збитків, компенсацією неодержаного доходу за цивільно-правовими договорами з нерезидентами - пов'язаними особами та нерезидентами, що зареєстровані у державах (на територіях) до яких застосовується принцип «витягнутою руки»; по-третє, вкладення в об'єкти інвестицій (у тому числі придбання майна, необоротних активів, корпоративних прав, цінних паперів) при створенні юридичних осіб за кордоном, відкриття філій, постійних представництв за межами території України, за виключенням членських або цільових внесків до іноземних (міжнародних) організацій, що не перевищує 300 розмірів прожиткових мінімумів на 01 січня звітного року, майно, якщо воно імпортується на територію України, у тому числі з метою подальшого продажу, до моменту оплати або протягом 365 календарних днів з дня перерахування коштів, об'єкти інвестицій є нематеріальними активами;

по-четверте, придбання робіт, послуг (за виключенням: придбання до моменту здійснення оплати або протягом 365 календарних днів з дня перерахування коштів в оплату такого придбання; придбання з метою подальшого продажу за кордоном за умови, що оплата при продажу буде зарахована у банки України; придбання електронних послуг (у тому числі за моделями хмарних послуг IaaS, PaaS, SaaS), оплата яких здійснюється у вигляді фіксованого платежу за надання таких послуг на умовах передплати (підписки)).

Дев'ятий вид операцій – це передача майна (виконання робіт, надання послуг), крім продажу після отримання оплати або за умови зарахування коштів на рахунки у банках України протягом 365 календарних днів після експорту майна, реалізації майна на території України, що перебуває за кордоном, оформлення акту, рахунку, інвойсу щодо надання робіт, послуг прав інтелектуальної власності, майнових та немайнових прав, реалізація майна шляхом надання доступу через електронний інтерфейс, надання технічних, організаційних можливостей з використанням інформаційних систем для укладання угод.

До десятого виду операцій відноситься виплата коштів та передача майна (виконання робіт, надання послуг), що проводиться за рахунок та за дорученням нерезидента, на користь нерезидента за посередницькими договорами (комісії, доручення, агентськими), крім операцій: по-перше, суми коштів та вартість майна, що повертаються нерезиденту; по-друге, вартість майна, робіт, послуг, що закуплено за рахунок нерезидента за виключенням постійного представництва нерезидента; по-третє, сума коштів від продажу майна, робіт, послуг, наданих нерезидентом для продажу, крім постійних представництв нерезидентів; по-четверте, сума коштів, які сплачені нерезидентом за придбані на території України цінні папери або корпоративні права, кошти від продажу яких повертаються резидентом на користь нерезидента.

До одинадцятого виду операцій відносяться виплати роялті протягом звітного року, що перевищує суму доходів від роялті, яка збільшена на 4 відсотки чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без врахування доходів від роялті за попередній рік, якщо новостворений резидент, то 4 відсотки розраховується відповідно за результатами звітного року. До таких операцій не включаються: сума роялті, що виплачуються нерезидентам, що зареєстровані у державах до яких застосовується принцип «втягнутою руки»; сума роялті нерезидента на права інтелектуальної власності яке вперше виникло у резидента України; сума роялті нерезидента, який не підлягає оподаткування у державі, де він є; сума роялті нерезидента, що не є бенефіціаром; сума роялті інститутів спільного інвестування; сума роялті фізичній особі, за умови що з цієї суми утримано (сплачено) податок на доходи фізичних осіб.

Дванадцятий вид операцій включає виплати у грошовій формі як внески до статутного капіталу або у спільну діяльність, у довірче управління.

До тринадцятого виду операцій відносяться виплати у зв'язку з придбанням майна (робіт, послуг) у платників єдиного податку протягом звітного року у розмірі, що перевищує 20 % суми витрат від всіх видів діяльності (операційної, фінансової та інвестиційної), якщо резидент Дія Сіті новостворений, то показники беруться за результатами звітного періоду. З 01 січня 2024 р. ця норма змінюється і розмір обмеження буде становити 50 відсотків від суми відповідних витрат.

Чотирнадцятий вид витрат включає в себе переказ коштів з рахунків українських банків на власні рахунки, що відкриті за кордоном, але за винятком тих сум, які були вже оподатковані.

До п'ятнадцятого виду операцій відносяться переказ коштів та передача майна у вигляді погашення зобов'язання за штрафи, пені, неустойки, відшкодування збитків, компенсацію недоодержаного доходу (упущеної вигоди) за цивільно-правовими договорами особам, які не є резидентами Дія Сіті – платниками податку на особливих умовах та є пов'язаними особами, прибуток яких звільнено від оподаткування за такими видами доходів, за виключенням фізичних осіб відповідні доходи яких оподатковуються податком на доходи фізичних осіб.

Господарські операції, що визнаються контрольованими і не відповідають принципу «вितягнутої руки» оподатковуються за основною ставкою 18 відсотків та визначаються за окремим порядком. Базою оподаткування податком на прибуток таких операцій є:

- перевищення ціни за принципом «витягнутої руки» над договірною при реалізації майна (робіт, послуг);
- перевищення договірної ціни над ціною за принципом «витягнутої руки» при придбанні майна (робіт, послуг).

У випадку, коли окрема контрольована операція, була оподаткована податком на доходи нерезидента, то на суму цього податку зменшується податок на прибуток за основною ставкою за такими операціями резидента Дія Сіті. Загальна сума такого зменшення не може перевищувати податок на прибуток, який нараховано за контрольованими операціями.

Якщо резидент Дія Сіті залишається платником податку на прибуток на загальних підставах за ставкою 18 %, то основною відмінністю його оподаткування є те, що якщо він має річний дохід більше 40 млн. грн., то виникає податкова різниця, яка збільшує фінансовий результат до оподаткування податком на прибуток на суму вартості майна, робіт, послуг (крім роялті), придбаного у платників єдиного податку протягом звітного року, у розмірі, що перевищує 20 % суми витрат від всіх видів діяльності за

звітний період (операційну, фінансову та інвестиційну діяльність). З 01 січня 2024 р. цей розмір буде дорівнювати 50 % від суми відповідних витрат.

Резиденти Дія Сіті можуть використовувати альтернативну модель найму, а саме, замість трудових договорів за Кодексом законів про працю України (КЗпП) чи співпраці з фізичними особами - підприємцями, можуть підписувати GIG-контракти, які доступні тільки таким резидентам. Розмір винагороди за GIG-контрактом може встановлюватися за період або розраховуватися залежно від обсягу виконаних робіт (наданих послуг) чи кількості часу, витраченого на їх виконання (надання). Винагорода може встановлюватися в іноземній валюті, але виплата проводиться обов'язково у гривні. Особливістю оподаткування податком з доходів фізичних осіб GIG-контрактів є застосування ставки у розмірі 5 %, замість загальної - 18 %.

Оподаткування IT-компаній у Європі є складним питанням, яке постійно розвивається, оскільки різні країни застосовують різні підходи для забезпечення справедливої та ефективної податкової системи.

Деякі європейські країни розглядають або впроваджують податок на цифрові послуги (DST) для оподаткування доходів, отриманих цифровими компаніями, в тому числі IT-компаніями. Податок на цифрові послуги - це податки на валовий дохід, отриманий від різноманітних цифрових послуг. Вони поєднують податок на валовий дохід і податок на транзакції, які застосовуються до доходів, наприклад, від продажу рекламних площ, надання послуг цифрових посередників і продажу даних, зібраних від користувачів. Податок на цифрові послуги відрізняється від податків на прибуток і податків з онлайн-продажів, і він не є податком на додану вартість. На сьогоднішній день ОЕСР визначає податок на цифрові послуги на підставі трьох сукупних умов: по-перше, оподаткування здійснюється на основі ринкових критеріїв; по-друге, обмежується іноземними компаніями та компаніями з іноземним капіталом; по-третє, виводиться за межі системи оподаткування прибутку (а отже, за межі договірних зобов'язань) [11]. Податок на цифрові послуги покликаний зафіксувати вартість цифрових транзакцій та послуг, які важко пов'язати з конкретним фізичним місцем. Однак впровадження податку на цифрові послуги зіткнулося з проблемами, і деякі країни очікують на глобальний консенсус через такі організації, як ОЕСР.

Європейські країни часто використовують концепцію постійного представництва для визначення податкових зобов'язань іноземних IT-компаній, що працюють на їх території. Встановлення фізичної присутності або здійснення значної економічної діяльності може призвести до виникнення податкових зобов'язань у приймаючій країні.

Європейські країни працюють над посиленням правил трансфертного ціноутворення, щоб запобігти виведенню прибутку з-під оподаткування та

гарантувати, що ІТ-компанії точно звітують про свої доходи в кожній юрисдикції. Ініціатива ОЕСР щодо розмивання бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування (BEPS) також вплинула на ці зусилля.

Багато європейських країн пропонують податкові пільги та гранти для заохочення досліджень і розробок в ІТ-компаніях. Ці стимули можуть включати податкові кредити, відрахування та звільнення від сплати податків для витрат на дослідження і розробок R&D [12].

У деяких європейських країнах існують режими інтелектуальної власності, які передбачають пільгове оподаткування доходів, отриманих від інтелектуальної власності, в тому числі від розробки програмного забезпечення та патентів на технології [13].

Правила ПДВ для цифрових послуг були оновлені в Європейському Союзі (ЄС), щоб забезпечити належне оподаткування ІТ-компаній, які продають цифрові продукти та послуги, залежно від місцезнаходження клієнта. Податок на додану вартість міні-єдине вікно (MOSS) - це обов'язкова схема, яка дозволяє обліковувати ПДВ, який зазвичай сплачується в кількох країнах ЄС, лише в одній країні ЄС. Якщо надаються цифрові послуги особам, які не є платниками податків, то є можливість застосовувати схему MOSS. Послуги, які покриваються схемою MOSS, включають: хостинг веб-сайтів; постачання програмного забезпечення; доступ до баз даних; завантаження програм або музики; он-лайн ігри; дистанційне навчання. MOSS означає, що є можливість не реєструватися в податкових органах у кожній країні ЄС, де надаються цифрові послуги, але є можливість зареєструватися платником податку на додану вартість, подавати декларації з ПДВ і здійснювати платежі в одному місці. Тобто застосовуються правила схеми MOSS до своїх клієнтів у всіх країнах ЄС, де надаються цифрові послуги [14]. Система «Міні-єдине вікно для сплати ПДВ» (MOSS) дозволяє ІТ-компаніям подавати звітність та перераховувати ПДВ централізовано.

Загальний регламент захисту даних (GDPR) в ЄС має наслідки для ІТ-компаній з точки зору обробки, зберігання та обміну даними. Компанії повинні забезпечити дотримання GDPR, що може мати податкові та юридичні наслідки [15].

Європейські країни часто співпрацюють через ОЕСР для розробки міжнародних податкових стандартів та вирішення проблем, що пов'язані з цифровою економікою. Такі зусилля, як BEPS та дискусії навколо глобального мінімального податку, спрямовані на створення більш рівномірного та справедливого податкового середовища.

Висновки. Цифрові товари (послуги) є відносно новим і специфічним напрямом бізнесу. Відпрацьовані механізми системи оподаткування на

сучасному етапі є не ефективними стосовно ІТ-компаній, що пов'язано із їх специфікою діяльності. ІТ-компанії здебільшого реалізують нематеріальні товари (послуги), такі як програмне забезпечення, онлайн-контент та цифрова реклама, що переміщуються між різними країнами які відрізняються правилами оподаткування. Це призводить до ускладнення оподаткування ІТ-компаній.

В Україні для ІТ-компаній створено унікальний правовий та податковий простір в якому поєднані комфортні податкові умови з ефективними інструментами, що дозволяють компаніям будувати прозору корпоративну структуру, полегшують залучення іноземних інвестицій, залучають додаткові механізми для захисту нематеріальних активів.

Оподаткування резидентів Дія Сіті є багатогранною та динамічною сферою, яка має значні наслідки для економіки, бізнесу, урядів та суспільства в цілому. З розвитком глобального ландшафту стає все більш очевидним, що оподаткування резидентів Дія Сіті, особливо тих, що працюють в інноваційних секторах, вимагає продуманих та адаптивних підходів.

Вдосконалення системи оподаткування цифрових послуг доцільно проводити за такими напрямками:

- розглянути можливість запровадження податку на цифрові послуги, який буде спрямований на доходи, отримані від цифрової діяльності, особливо для міжнародних ІТ-компаній. Це може допомогти охопити справедливую частку прибутку від цифрових транзакцій, які часто вислизують від традиційних податкових систем.

- посилити регулювання трансфертного ціноутворення, щоб запобігти виведенню прибутку з-під оподаткування та забезпечити точне звітування ІТ-компаній про свої доходи в кожній юрисдикції, де вони працюють. Це може допомогти запобігти стратегіям розмивання бази оподаткування та виведення прибутку з-під оподаткування (BEPS).

- розробити чіткі правила оподаткування прав інтелектуальної власності та операцій з нею, оскільки ІТ-компанії здебільшого генерують нематеріальні активи. Це може допомогти запобігти переміщенню інтелектуальної власності в юрисдикції країн з низькими податками.

- співпрацювати з іншими країнами для встановлення узгоджених міжнародних податкових правил для ІТ-компаній. Це може допомогти запобігти подвійному оподаткуванню та забезпечити справедливий розподіл прибутку між юрисдикціями.

- підтримувати глобальні ініціативи щодо встановлення мінімальної ставки корпоративного податку, щоб запобігти агресивному податковому плануванню та гарантувати, що ІТ-компанії сплачують свою справедливую частку податків незалежно від юрисдикції.

Подальші дослідження будуть зосереджені на удосконаленні форми декларації податку на прибуток для резидентів Дія Сіті, які є платниками податків на особових умовах та на загальній системі оподаткування.

Література:

1. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Шишкіна Т.М. Трансформування міжнародної торгівлі в умовах глобалізації і цифровізації економіки. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 5 (5). С. 110–121. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5\(5\)-110-121](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5(5)-110-121)
2. Хоменко І.О., Горобінська І.В., Брага О.В. Світовий досвід оподаткування в ІТ індустрії та STARTUP http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/26987/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%A5%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%91%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Тимошенко А.О. Оподаткування послуг в ІТ-сфері: проблеми та перспективи. *Економіка та держава*. № 4. 2018. С. 46-52. http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/12.pdf.
4. Гетманцев Д.О., Коваль Ю.А. Становлення преференційного оподаткування ІТ-індустрії в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8. 2022. С. 259-262. http://lsej.org.ua/8_2022/55.pdf.
5. Пономарьова Т.В., Мельникова О.П. Проблеми обліку й оподаткування ІТ сфери в Україні. *ECONOMICS: time realities*. № 5 (45). 2019. С. 100-107. <https://economics.net.ua/files/archive/2019/No5/100.pdf>.
6. Шацкова Л.П., Паргас Д.О. Особливості оподаткування суб'єктів господарювання в ІТ-індустрії. *ECONOMICS: time realities*. № 6 (52). 2020. С. 84-94. <https://economics.net.ua/files/archive/2020/No6/87.pdf>.
7. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 1667-IX від 15 липня 2021 р.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок подання та розгляду заяви про набуття статусу резидента Дія Сіті» № 1445 від 29 грудня 2021 р.
9. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02 грудня 2010 р. / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.08.2023).
10. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Заяви про перехід юридичної особи на оподаткування як резидента Дія Сіті – платника податку на особливих умовах або відмову від такого оподаткування та Порядку подання та розгляду такої Заяви» № 99 від 17 березня 2020 р.
11. Juan Manuel Vázquez Digital Services Taxes in the European Union: What Can We Expect?. February 14, 2023. <https://kluwertaxblog.com/2023/02/14/digital-services-taxes-in-the-european-union-what-can-we-expect/>.
12. Research and Development (R&D) tax relief for small and medium-sized enterprises <https://www.gov.uk/guidance/corporation-tax-research-and-development-tax-relief-for-small-and-medium-sized-enterprises>.
13. About the Dataset Intellectual Property Regimes https://qdd.oecd.org/subject.aspx?Subject=IP_regimes.
14. VAT on digital services (MOSS scheme) https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-digital-services-moss-scheme/index_en.htm.

15. General Data Protection Regulation <https://gdpr-info.eu/>.

References:

1. Kononenko L.V., Nazarova H.B. & Shyshkina T.M. (2022) Transformuvannia mizhnarodnoi torhivli v umovakh hlobalizatsii i tsyfrovizatsii ekonomiky [Transformation of international trade in the context of globalization and digitalization of the economy]. *Nauka i tekhnika sohodni*, No. 5 (5), pp. 110–121. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5\(5\)-110-121](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-5(5)-110-121)
2. Khomenko I.O, Horobinska I.V. & Braha O.V. Svitovyi dosvid opodatkovannia v IT industrii ta STARTUP [Global taxation experience in the IT industry and STARTUP] http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/26987/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%A5%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%91%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
3. Tymoshenko A.O. (2018). Opodatkovannia posluh v IT-sferi: problemy ta perspektyvy [Taxation of services in the IT sphere: problems and prospects]. *Ekonomika ta derzhava [Economy and state]*, no. 4, p. 46-52 http://www.economy.in.ua/pdf/4_2018/12.pdf.
4. Hetmantsev D.O. & Koval Yu.A. (2022). Stanovlennia preferentsiinoho opodatkovannia IT-industrii v Ukraini [Formation of preferential taxation of the IT industry in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal [Legal scientific electronic journal]*, no. 8, p. 259-262. http://lsej.org.ua/8_2022/55.pdf.
5. Ponomarova T.V. & Melnykova O.P. (2019). Problemy obliku y opodatkovannia IT sfery v Ukraini [Problems of accounting and taxation of the IT sphere in Ukraine]. *ECONOMICS: time realities [ECONOMICS: time realities]*, no. 5 (45), p. 100-107. <https://economics.net.ua/files/archive/2019/No5/100.pdf>.
6. Shatskova L.P. & Partas D.O. (2020). Osoblyvosti opodatkovannia subiektiv hospodariuvannia v IT-industrii [Peculiarities of taxation of business entities in the IT industry]. *ECONOMICS: time realities [ECONOMICS: time realities]*, no. 6 (52), p. 84-94. <https://economics.net.ua/files/archive/2020/No6/87.pdf>.
7. The Law of Ukraine "On Stimulating the Development of the Digital Economy in Ukraine", no. 1667-IX of July 15, 2021.
8. Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of the Application Form for Transfer of a Legal Entity to Taxation as a Resident of Diia City - Taxpayer on Special Terms or Refusal of Such Taxation and the Procedure for Submission and Consideration of Such Application" No. 99 dated March 17, 2020.
9. Tax Code of Ukraine. (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Order of the Ministry of Finance of Ukraine "On Approval of the Application Form for Transfer of a Legal Entity to Taxation as a Resident of Diia City - Taxpayer on Special Conditions or Refusal of Such Taxation and the Procedure for Submission and Consideration of Such Application", no. 99 dated March 17, 2020.
11. Juan Manuel Vázquez Digital Services Taxes in the European Union: What Can We Expect?. February 14, 2023. <https://kluwertaxblog.com/2023/02/14/digital-services-taxes-in-the-european-union-what-can-we-expect/>.
12. Research and Development (R&D) tax relief for small and medium-sized enterprises <https://www.gov.uk/guidance/corporation-tax-research-and-development-tax-relief-for-small-and-medium-sized-enterprises>.

13. About the Dataset Intellectual Property Regimes https://qdd.oecd.org/subject.aspx?Subject=IP_regimes.
14. VAT on digital services (MOSS scheme) https://europa.eu/youreurope/business/taxation/vat/vat-digital-services-moss-scheme/index_en.htm.
15. General Data Protection Regulation <https://gdpr-info.eu/>.

Журнал

Наукові перспективи

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)*

Випуск № 8(38) 2023

Підписано до друку 29.08.2023 р.
Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

*Видавець: Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»
Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.*

Надруковано рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл.,
м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com